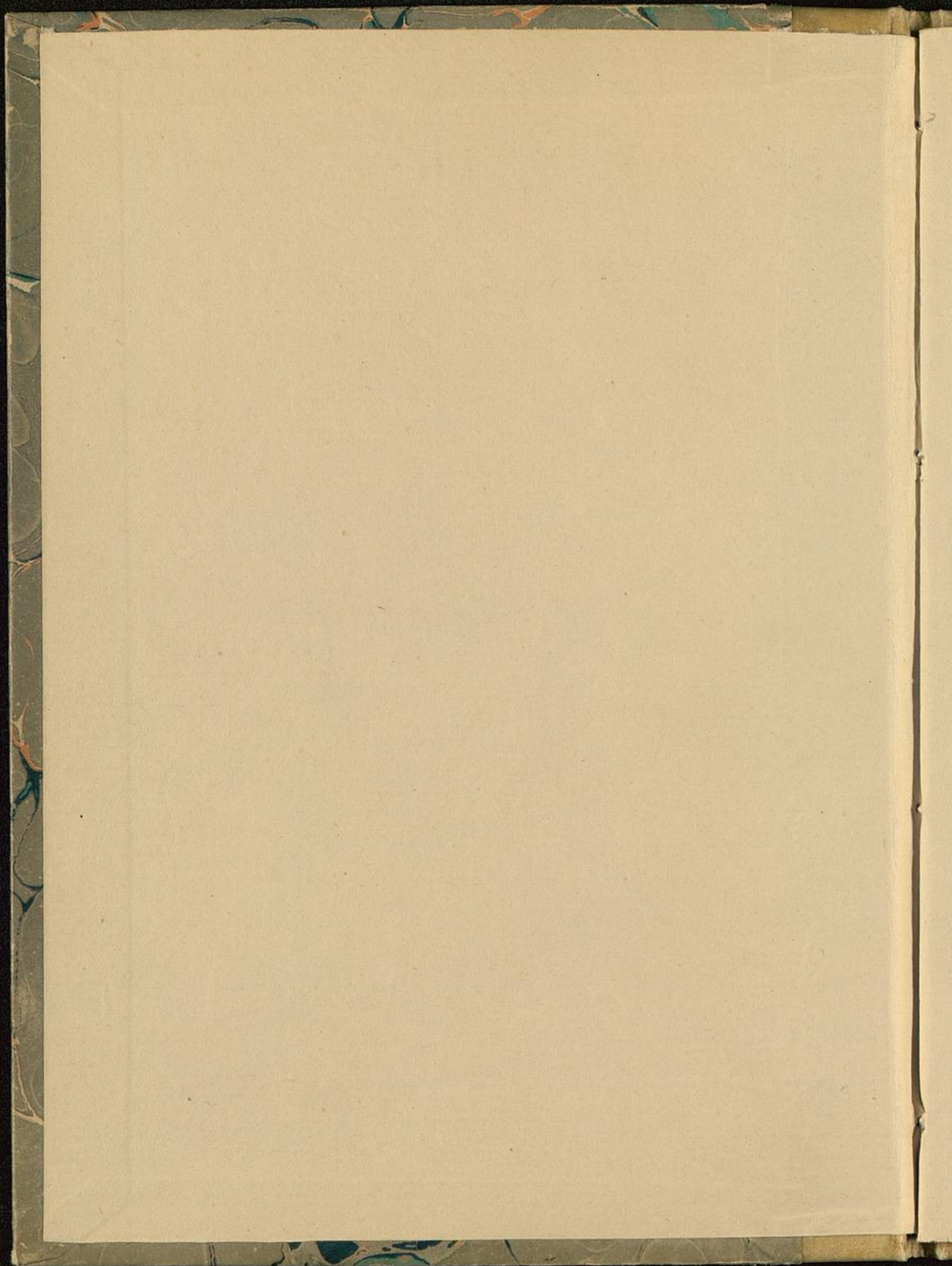
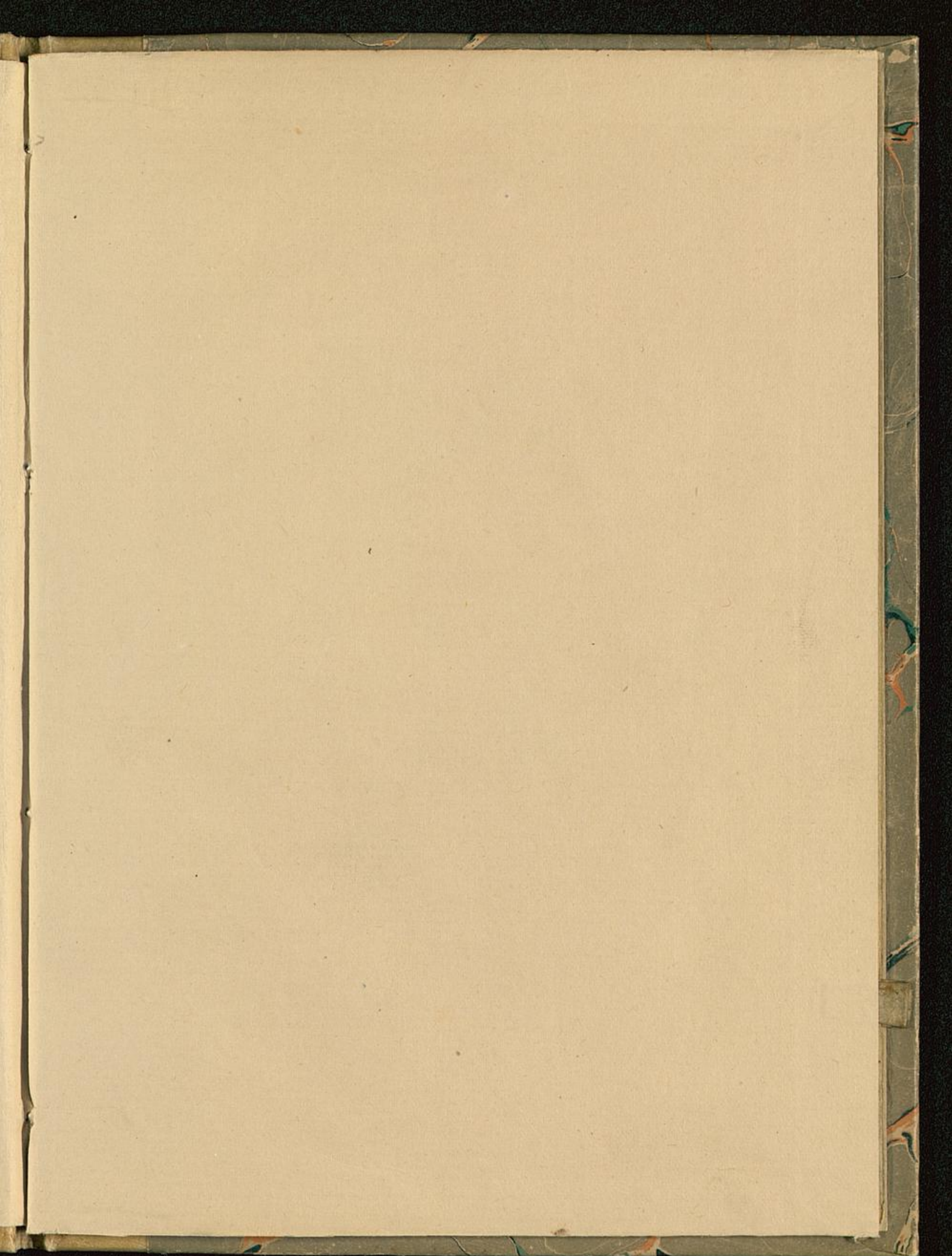
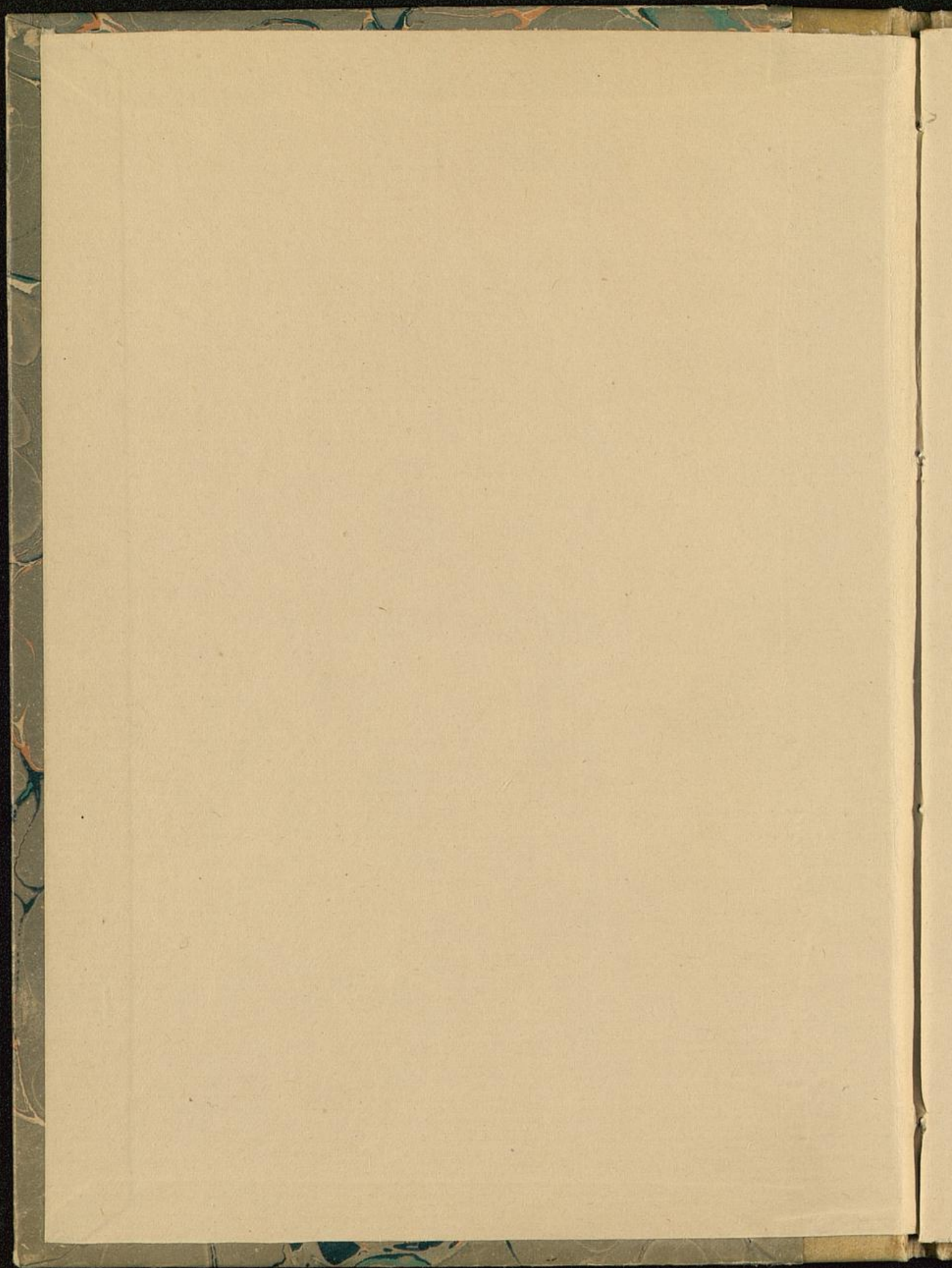
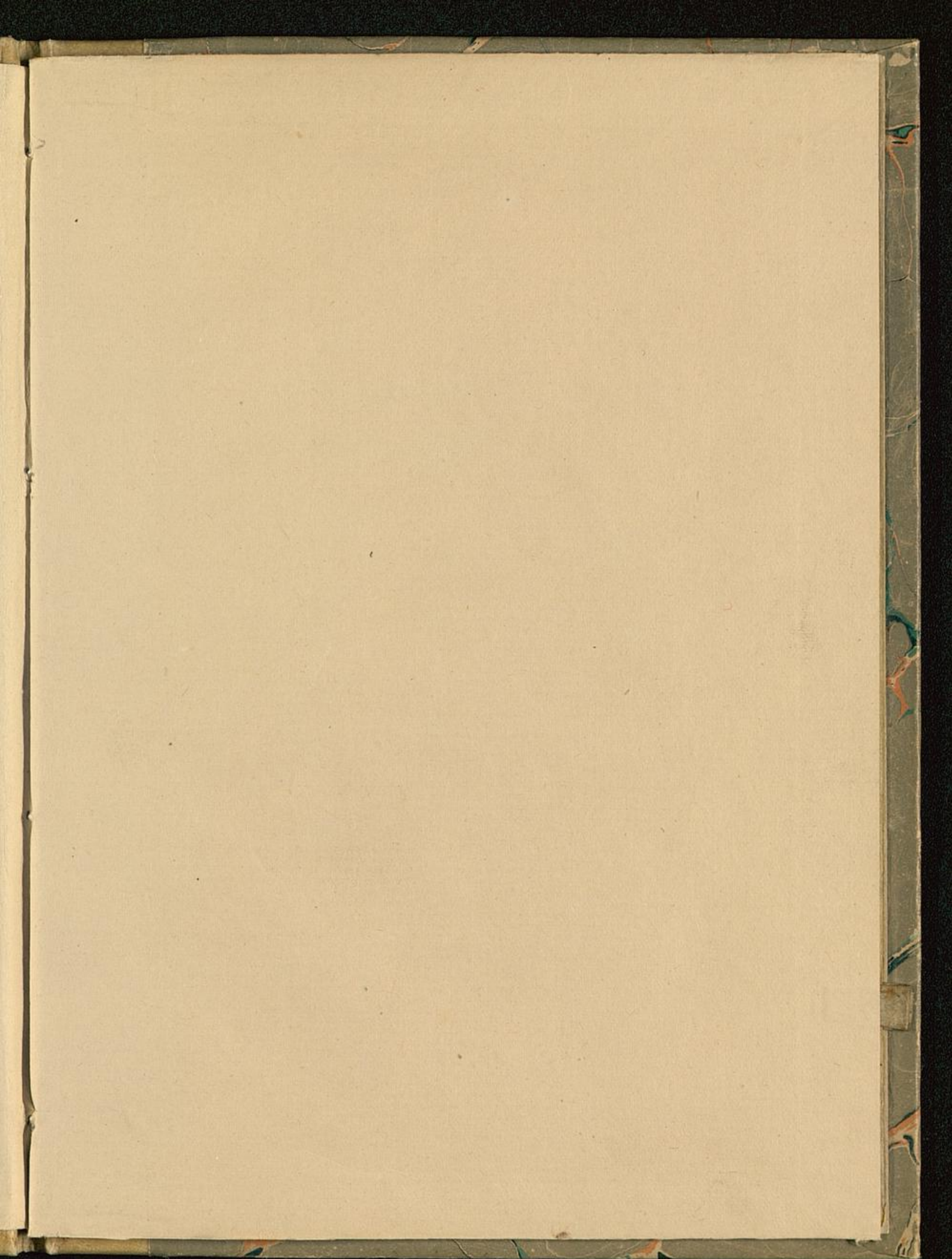

552

W. M. 13

109 / 1034

Ingl

defekt

789

Tractatus Anselmi
de planctu Marie.

Von Anselm von Canterbury.

Hain * 1141 (Wien, Kaiser)

Proctor 2831 (Paffau, Joh. Petri, um 1485)

555

784

Tractatus de
de planctu hominis

Sanctus Anshelmus longo tempore cum lacrimis et orationibus et ieiunijs rogabat beatam virginem Mariam ut ei reuelaret qualiter suus dilectus filius Ihesus xps passus fuerit. Cui tandem beata virgo apparuit eiq; dixit. Tanta ac talia passus est dilectus filius meus q; nullus sine effusione lacrimaz potest exprimere. Tamen qz glorificatus sum. amplius flere non possum. et ideo p ordine passionem filij mei qualiter passus sit p singula explanabo. Tunc ergo beatus Anshelmus quesuit per singula. et beata virgo ad singula respodit. Quesuit aut primo sic dices. Da mihi domia dilecta scire qualiter fuit passio filij tui inchoata. Respondit Maria. Quando filius meus surrexit a cena facta cu discipulis suis. tunc Judas schariotis adiit principes sacerdotu et filiu meum vendendo eis tradidit p triginta denariis. Anshelmus respondit. Quales fuerunt illi denarij. Maria. Israhelitici: quibus Ioseph venditus fuit in egiptu a fratribus suis ante quatuor milia annoru. et hereditaria successione fuerant ita deuoluti ad illos iudeos qui xpm crucifixerunt. et illi denarii tantu valuerunt quantu decem censuales. Et nota q; Judas ita auarus fuit qn denarios vidit q; xpm p eis vendidit. et tamen hoc sepe ei xps p dixerat sed nunq; couerti curauit. Anshelmus. Fuisti cu filio tuo tunc et discipulis suis. Maria. Non. sed scias q; qn ipe cenauerat et pedes discipuloz suoru lauerat. et sanguine suu ipsis potandu dederat. et dulciter eis predicauerat. et iudas interim principes sacerdotu adierat. filius meus de monte syon cu discipulis suis descendit ad pedem montis oliueti ubi erat ortus que introiuit. et discipulis eius dormientibus ascendit ad pedem montis oliueti quantu ictus est lapidis et orauit patre sic dices

Exaudi me domine quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. et ne auertas faciem tuam a puero tuo quoniam tribulor velociter exaudiantem de anime mee et libera eam propter inimicos meos eripe me Anselm^o. Quare orauit. Maria. Propter tres causas. Prima quia delicate nutrit^o fuit utpote filio virginis et de stirpe regia natus. quia nobiles magis sentiunt et magis leduntur quam rustici. Secunda quia tanta angaria ipsum inuaserat quod sudor eius factus est tanquam gutte sanguinis decurreret in terram. Nec mirum quod fuit deus et ideo omnia que pati debuit presciuit. scilicet. contumeliam. flagellationem. blasphemias et crucifixionem et huiusmodi. Nota quod licet fur sciat quod mori debeat: tamen nescit qualiter mors sapiat nisi quando funis ei collum stringit et iugulat. Sed Christus hec omnia tanquam deus presciuit. et ideo in humanitate tantum timuit. Tercia. quia presciuit quod iudei non deberent ei misereri. Et quoniam sic orauit ut superius dictum est Exaudi me domine etc. postea addidit dicens. Domine si possibile est etc. Et tunc angelus appuit ei dicens. Constans esto domine mihi quia modo debes totum genus humanum redimere. Postea Ihesus ad discipulos suos rediit eosque dormientes inuenit. quibus dixit. Non potuistis una hora vigilare mecum etc. et dixit. Ecce appropinquabit qui me traditurus est etc. Et ecce Judas venit et cum eo turba magna in ortum ubi erat Ihesus. Et dixit Judas. Uno ita similes sunt. scilicet. Ihesus et Jacobus quod unus per alio noscere non potestis. unde do vobis signum. Quem osculatus fuero ipse est tenete eum. Et cum Judas accederet cum turba ad Ihesum. processit ad eos dicens. Quem queritis. At illi dixerunt. Ihesum nazarenum. Quibus ille dixit. Ego sum. Et cum hoc dixisset: omnes ceciderunt retrorsum quod bis factum est. Et postea dixit. Si me queritis sinite hos abire. ut impleret sermo quem dixit. Quia quod dedisti mihi

non potui ex eis quēquā. Tunc accessit Judas et oscula
tus est eū dicēs. Aue rabi. Cui r̄pus. In osculo filiū hoīs
tradis. At illi iniecerūt manus in Ihesum. Et tūc Petr⁹
extrit gladiū ⁊ percussit seruū pontificis q̄ vocabat̄ Adal
chus ⁊ abscidit sibi auriculā dextrā. Ansbel. Fuit ibi ali
quod miraculū factū. Adaria. Filius meus statim apprehē
dit seruū et sanauit eum ⁊ dixit Petro. Conuerte gladiū
tuū in vaginā suam. om̄is enī qui gladio pugnat ⁊c. Nō
ne possum rogare patrē meū ⁊ mittet mibi plusq̄ duode
cim legiones angeloz. Tūc omnes discipuli relicto eo fu
gerūt. Ansbelmus. Fuisti tūc cū eo. Adaria. Non. Ans
helm⁹. Quare. Adaria. Quia nox erat nec fuit pueniens
vt iuuenicule tūc inuenirent̄ añ ciuitatem. Ansbelmus. Et
ubi fuisti. Adaria. Fui in domo sororis matris Iohānis
euangeliste. Ansbel. Quomō ⁊ a q̄ nūciatū est tibi quod fa
ctum fuit ibi. Adaria. Audi nūc lamentabile dictū. Disci
puli venerūt lamentabl̄r currētes ⁊ clamātes. Domia di
lecta filius tuus dilect⁹ ⁊ n̄r magister captus est ⁊ nesci
mus quo ducit̄ iā ligat⁹ nec scimus utz iā sit occisus vel
quid ei factū sit. Ansbel. Fleuisti tūc domia. Adaria. Li
cet scirem q̄ ipse totū gen⁹ humanū sua passione deberet
redimere: tñ ppter maternū affectū doloris gladi⁹ Syme
onis tūc aiām meā p̄trāsuit. Ansbel. Quo tūc duct⁹ fuit
Adaria. De orto ad vallē iosaphat: p̄ portā que vocat̄ au
rora ductus fuit p̄ plateā scribarz et phariseoz ⁊ p̄tificū
iuxta tēplū in domū Anne. Et q̄siuit eū Annas de doctri
na ei⁹ et de discipulis ei⁹. At ip̄e dixit. Ego ī palaz locu
tus suz ⁊ in occulto nihil: quid me interrogas: interroga
eos q̄ audierūt. ipsi sciūt que dixerim ego. Tunc assistēs
vni⁹ ministroz ei⁹ dedit alapā Ihesu dicēs. Sic respōdes
pontifici. Cui ille dixit. Si male locutus sum testimoniū

perhibe de malo. si autē bene: cur me cedis. Tūc idē seruus
laniauit pāniculū de propria camisia z ligauit ei oculos
tanq̄ furi qd̄ tñ nulli fit nisi prius damnet. z illuserunt ei
tota nocte. z expuerūt in faciem eius z luserūt de lūe vi
centes. **Propheisa** x̄pe quis est qui te percussit. Tūc exi
stens intus q̄ notus erat pontifici et iudeis z introduxit
Petrū. Quem vidēs ancilla hostiaria dixit ei. Et tu ex di
scipulis es hominis illius. **Petrus** ter negauit cū iuramen
to q̄ nō nouisset hoīem hūc. z statī gallus cātavit. z respe
xit dñs **Petrū**: z recordatus est **Petrus** verbi **Ihesu** qd̄
dixerat ei. Priusq̄ gallus cantet ter me negabis. z egres
sus foras fleuit amare. **Anshel**. Ubi fuisti dña dilecta cū
hec fierēt. **Maria**. Statī cū discipuli nūciassent mihi qd̄
factū fuerat cucurri cū **Maria** magdalena iuxta templū
tumultū audiens ī domo **Anne**: voleham intrē z non fui
permissa. vnde stabā foras z clamās et dicēs. **Deu** dilecte
fili mi lumē oculoꝝ meoꝝ quis mihi det vt moriar pro te
Quis dabit capiti meo aquā z oculis meis fontē lacrima
rū z plorabo die ac nocte. qz lōge factus ē a me solator.
Et **Maria** magdalena circuibat vndiq̄ introspeciēs p̄ fe
nestras. z ego stabā audiēs tota nocte que fiebāt filio meo
scz illusiōes: blasphemias z p̄tūelias z c. q̄ filio meo ifere
bāt. z **Petrū** negantē z cū ter negasset z filius me⁹ eū re
sperisset ip̄e **Petrus** egressus foras fleuit amare z iuenit
nos stātes z eintātes z clamauit ad me dicens. **Deu** dile
cta domia mea q̄ miserabilr tractat̄ fili⁹ tu⁹ ita q̄ null⁹
hoīm explicare tibi possz. et currēs abscondit se p̄ timore
in lapide qui dicit̄ gallicātus z nō exiuit donec x̄ps mor
tu⁹ esset ī cruce. **Anshel**. Dic mihi quid factū fuit postea.
Maria. **Adane** facto eduxerūt eū **Iudei** de domo **Anne**
ad **Cayphā** z tūc primo postq̄ capt⁹ fuit vidi eū z accurr

crucē eruit ī locū qui dicit̄ caluarie ubi crucifixerūt eum
Et nota q̄ hec crux ita magna erat q̄ habebat quindecim
pedes in longitudie ⁊ adeo debilitatus erat Ihesus tota
nocte preterita ⁊ crucē portare non potuit. ut in Luc̄ le-
git̄. Et apprehēderūt quendā hominem scz Symonē cyre-
neū et imposuerūt illi crucē angariantes eū crucem ferre
p̄ Ihm. et nō fecerūt ei h̄ causa miseratōis ut p̄paterent̄
ei. s; qz p̄ debilitate ferre nō potuit eam. Anshel. Sequebā-
tur eum aliqui cū educeretur. Adaria. Tota turba curre-
bat sicut qñ fures ducunt̄ ad suspendium. ut Luc̄. scribit̄.
Sequebat̄ autem illū turba multa et mulieres que lamē-
tabant̄ ⁊ plangebant eū. Sequebant̄ eum et pueri picien-
tes sup eum lutum et lapides. Conuersus aut̄ filius me⁹
ad mulieres dixit. Filie Iherusalem nolite flere super me
sed sup filios vestros qui lutū et lapides mitrūt super me
et nesciūt quid faciunt. et flete super vosipsas: quoniam ad
huc venient dies in quibus dicet̄. Beate steriles que non
parcurierunt ⁊c. et tunc incipient dicere montibus cadi-
te sup nos. ⁊ collibus cooperite nos. quia si in viridi hoc
faciunt: in arido quid fiet. In viridi. i. in me. in arido. i. in
sanctis meis. Ducebantur autem et duo nequaz latrones
cū eo ut ⁊ interficerent̄. ⁊ hoc fecerūt ad maiore p̄fusionē
ei⁹. Et postq̄ venerūt ad locū caluarie crucifixerūt eū inē
duos latrones tanq̄ si oib; eēt peior: unū a dextris ⁊ aliū
a sinistris. Anshel. Quomō tūc fecerūt ei. Adaria. Audi-
mō referā tibi qd̄ est nimis lamētabile ⁊ qd̄ null⁹ euāgeli-
staz scribit̄. Cū venerūt ad locū caluarie nudauerūt eū to-
taliter vestimētis suis. qd̄ videns ego exanimis facta fui ⁊
eamē velamē capitis mei accipiens circūligau. lūbis ei⁹
Post hoc exposuerūt crucē sup terrā ⁊ eū desup extende-
rūt. ⁊ primo unū clauum incusserunt manui adeo spissum

q̄ tūc sanguis emanare n̄ potuit ita vuln⁹ clauo replebat̄
postea acceperūt funes ⁊ traxerūt aliud brachiū ⁊ simile
clanū incusserūt. postea pedes funib⁹ traxerūt ⁊ clauū in
cutiebāt ita q̄ oīa mēbra ⁊ ossa ⁊ vene appuerūt ita vt im-
pleret̄ illō psalmi. *Dimūerauerūt oīa ossa mea.* Et tūc imple-
ta ē p̄phetia dauid ī ps̄. d. *Audi filia ⁊ vide: q̄si dicat. au-
filia ⁊ mater carissima sonū malleoz ⁊ insult⁹ iudeoz. ⁊
vide et cōpatiaris mihi.* Tūc hec audiēs itez gladi⁹ sine
onis aiām meā p̄trāsīuit. Post hoc erexerūt eū magno la-
bore ⁊ fuit adeo alte suspensus q̄ nusq̄ pedes suos potui
attigere. Et cū extēsus fuisset p̄pter ponderositatē corpis
omīa vulnera lacerata sunt et apta. et tūc p̄rio de manib⁹
et pedibus eius sanguis ē manauit. Nota q̄ btā virgo il-
lo tempore induta fuit q̄dam veste q̄ mulieres regiōis illi-
us vti solēt q̄ tegit̄ caput simul et totū corp⁹ ⁊ est quasi
lintheū. Ista veste btā virgo q̄si totū sanguinē de manib⁹
et pedibus dilecti filii sui suscepit q̄ ista vestis tota san-
guine fuit p̄spersa. *Ansbel.* Quid factū fuit postea: *Ma-
ria.* Adilites q̄ crucifixerūt eū postea sup vestimēta sua sor-
tē miserūt. vt impleret̄ illi⁹ psalmi p̄phetia: *Dimiserūt sibi
vestimēta mea ⁊c.* Et fm̄ *Johānē Pylat⁹* scripsit sup ca-
put ei⁹ titulū litteris grecis: hebraicis et latinis *Ihesus
nazarenus rex iudeoz.* Et dixerūt iudei. *Noli scribere rex
iudeoz: sed qz ipse dixit. rex suz iudeoz.* R̄ndit *Pylatus*
Quod scripsi scripsi. *P̄tereuntes autem blasphemabāt
eū mouētes capita sua et dicētes: Glach qui destruis tem-
plum dei et in triduo reedificas illud. Salua temetipsuz
Si filius dei es descende de cruce. Similiter et p̄cipes
sacerdotum et scribe et seniores illuserunt ei dicentes.
Alios saluos fecit seipsum non potest saluum facere. Si
Rex *Israhel* est descendat nunc de cruce et credimus ei.*

Confidit in domino liberet eū nūc si vult. dixit enī filius
dei sum. Anshel. Quid ad huius insultatus respōdit fili-
us tuus. Adaria. fm Lucā. Pater dimitte illis qz nesci-
unt quid faciunt. Et stabat populus inspiciens z deridēs
euz. Tunc potuit dicere. Audi mater. audi filia et vide. au-
di voces blasphemantiū filiū tuū et vide dolorē suū. scis
enī q a spiritusancto cōcepisti me. et q virgo genuisti me
et sine dolore. Unde exquo isti non credūt in me: tu saltem
crede qz filius dei sum et mihi cōpariaris. Et tūc itez gla-
dius Symeonis aīam meam ptransiuit. Audiens hec la-
tro qui a sinistris pendeat insultabat: fm Lucā: dicens.
Si tu es xp̄us filius dei saluū te fac et nos. Respōdens
alter latro increpabat eum dicens. Neqz tu times deuz q
in eadem damnatōne es. nos quidē digna p factis recipi-
mus. hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad Ihesuz. Do-
mine memēto mei tu dū veneris in regnū tuū. Et illi dixit
Ihesuz. Amē dico tibi hodie mecū eris ī paradiso. Anshel.
Quid tūc fecisti dñā. Adaria. Stabā iuxta crucē me-
rore repleta qz ei solaciū ferre nō potui. et mecū stabāt so-
ror mea Adaria z Adaria magdalena. Et cū vidissz Ihe-
sus discipulū stātē quē diligebat pversus ad me ait. Adu-
lier ecce fili⁹ tu⁹. Deīde dicit discipulo. Ecce mī tua. fm
Lucā erat q̄si hora sexta. et tenebre facte sunt sup vniver-
sam terrā vsqz ad horā. ix. Et circa horā. ix. exclamavit ihs
voce maḡ dicēs. Hely hely lamazababani. h est. de⁹ me⁹
de⁹ me⁹ vt qd dereliq̄sti me. Quidā aut stātes z audien-
tes dicebāt. Helyā vocat ille. Et p̄tinuo currēs vn⁹ ex eis
accepit spongiā z ipleuit aceto z iposuit arundini z da-
bat ei bibere. Ceteri vero dicebāt. Sine videam⁹ an veni-
at Helyas et liberet eū. Sciens aut Ihesuz qz p̄sumata
sunt oīa dixit. Sitio. Et dabant ei bibere acetum vt citius

moreret. et cū accepisset acetū dixit. Consummatuz est. Et post hoc fm Lucā dixit. Pater in manus tuas cōmendo spiritū meuz. Et post hoc inclinato capite emisit spiritum fm Matheū. Tūc velum templi scissuz ē a summo vsq; de orsum et terra mota est. z petre scisse sunt z maxime illa ī qua stabat crux scissa fuit vt man⁹ posset imponi. z monumenta aperta sunt. z mltā corpa sctōz que dormierāt surrexerūt de monumentis z post resurrectōz ei⁹ venerūt in sanctā civitatē Iherusalē z apparuerūt mltis. Centurio aut z qui cū eo erāt custodientes Ihesum viso terre motu z hys que fiebāt timuerūt valde dicētes. Vere hic hō iustus erat z filius dei. Ecce quomō omnia elemēta cōpatiebant xpo. soli aut miseri iudei se indyprauerūt. fm Lucā. Omnis turba eoz qui aderāt z simul ad spectaculū cōnerāt z videbant que fiebant pcutiētes pectora sua. Stabant autē omnes noti eius a longe z mulieres que secute eum erant a galilea hoc videntes fleuerunt. Anshelmus. Dilecta domina habuit adhuc finem dolor eius. Adaria Mon. qz nondū plene prophetia Symeonis impleta fuit et tuam ipsius animaz ptransibit gladius. Audi ergo qd nimis est lamentabile fm Jobānē. Iudei ergo qz parasceue erat. vt non remanerent corpora sabatho in cruce. erat enim magnus ille dies sabathi. rogauerūt Pilatū vt frangerent crura eoz. Venerūt aut milites z primi quidē fregerūt crura z alterius q̄ crucifixus erat cū eo. ad Ihesuz vero venientes viderūt eū mortuū z ideo nō fregerūt crura eius. sed vnus militū Longinus lancea latus eius perforauit z cōtinuo exiuit sanguis z aqua. Anshelm⁹. Domina dilecta qd tūc fecisti. Adaria. Cum hoc viderē q̄ tale crudelitātē exerceret in iam mortuū: exanimis facta fui Et tunc vere impleta fuit prophetia Symeonis. Et tuam

ipsius animam pertransibit gladius. Et tunc cepi clama
re et eiulare sed iam omnino lacrime defecerant. quia tantum nocte
preterita et die illa fleueram et tunc clamando dicebam. Eya di
lectissime fili ubi nunc consolatio mea quam semper in te habui
quis mihi det ut ego moriar pro te fili mi. Hys et similibus
verbis deplaxi mortem dilecti filii mei. Anshelmus. Quid
factum fuit postea: Adaria. Joseph ab aromathya rogauit
Pilatum ut tolleretur corpus Ihesu de cruce inter alia dicens
Domine rex nisi corpus citius tradideris sepulture: pul
cerrimam dominam prodeamus matrem eius qui occisus est quam tan
tum dolore ostendit quam ei multum compatimur. Tunc Pilatus
quesiuit si iam esset mortuus. et expeditus a centurione de
omnibus que acciderant ibi iussit ei dari corpus. Nota quod
nimis est lamentabile: quia cum Joseph deponeret corpus Ma
ria stabat sursum aspiciens ut cum brachium solueret tange
ret et oscularetur. quod et fecit. Et cum deposuisset Ihesum de
cruce posuerunt eum super terram bene ad tres passus de cruce et
Adaria caput eius in sinum suum accipiens amare cepit fle
re dicens. Deum mihi dilectissime fili quale nunc consolacionem
habeo que mortuum te coram me video. Tunc accurrens Jo
hannes euangelista cecidit super pectus eius plorans et dicens:
Deum mihi de isto pectore potabam quedam dulcia pocula sed
modo tristia et lamentabilia. Tunc Petrus aduenit et pro
eo quia ipsum negauerat amare flere cepit. Tunc Adaria mag
dalena plus omnibus fleuit super dominum dicens. Quis mihi
modo peccata dimittet. quis me modo excusabit apud Symo
nem et apud sororem meam Martham. Tunc ceteri discipuli ac
currebant omnes lacrimantes super eum. Tunc deus ad conso
lacionem matris sue et discipulorum suorum glorificatus fuit ibi
coram eis: ita quod nulla plaga apparuit in corpore suo preter
quinque vulnera que reseruaturus est usque in diem iudicii. et

172583
adeo sanus ⁊ clarus apparuit i corpe quasi nō aliquā pe
nā passus fuisset de q̄ mater ⁊ discipuli nō modicū fuerūt
consolari. Et cū eum sepelire vellēt: beata virgo corpus ei
us fortissime tenuit nec sepeliri p̄misit dicēs Johāni. Car
rissime iohānes relinque saltem mihi filiū meuz mortuum
quē viuū habere nō potui. sed si necesse est ut ei vtiq; hoc
facias rogo ut cū ipso me sepelias. Cui Johannes. Scis
dilecta domina q̄ aliter esse non potuit et q̄ genus huma
num sic redimi debuit. Tandem Adaria inuita p̄misit ut
sepeliret. Et cū in sepulchrū iam positus esset Adaria ad
eū intrare voluit et sup sepulchrū se p̄iciens adeo misera
biliter incessit q̄ omnes discipuli cū ea fleuerūt. et cum Jo
hannes eam ad ciuitatē ducere vellet ⁊ a sepulchro moue
re ipsa clamauit dicēs. Johannes amice carissime non fa
cias mihi hanc iniuriam ut me separet a dulcissimo filio
meo qz exspectabo donec etiam moriar. Tunc omnes disci
puli flere inceperūt. quam Johānes tandem accipiens et
quasi violenter deducēs eam introduxit in ciuitatem. quā
cum videret populus veste conspersa sanguine indutam si
cut ante crucem steterat et sanguis sup eā stillauerat vna
nimitur clamabāt dicentes. Q̄ quanta iniuria facta est ho
die in Iherusalem in ista pulcerrima domina et filio ei?
Et ei omnes qui eam viderunt toto corde compatiēbant.

Finis.

